

Kap Verde Nytt

medlemstidning för
Vänskapsföreningen
Amigos de Cabo Verde
Nummer 3/ 2011 Årgång 21

Årets regn blev omfattande och beskrivs i en notis och ett par bilder

Författaren Gugú, från Santo Antão, intervjuas om sin bok *Tempo de Gongon*, som skildrar hur hon liksom många andra barn i Kap Verde vuxit upp utan kännedom om sina verkliga föräldrar och hur detta påverkat hennes liv.

För första gången hade vi årsmöte med efterföljande fest efter sommaren. Reportage och bilder finns i tidningen.

En ny president har valts och landets förste president har gått bort, vilket du också kan läsa om där.

I detta nummer finns slutligen tips på litteratur som skildrar Kap Verde, reportage om unga skäggiga faddrar och om Röda Korsets arbete på Brava och till sist receptet på en suverän pumpasoppa .

Julmustaschens vänner

- os amigos de bigode de Natal

Under året har vår förening emellanåt tagit emot bidrag som samlats in vid födelsedagar m.m. Det har blivit en hel del extra pengar, som vi skickat ner med förhoppningen att de skall kunna sätta lite guldkant på tillvaron för barnen hos Black Panthers. Ett stort tack till alla jubilarer för detta.

Ett bidrag väckte extra nyfikenhet. Det kom från *Julmustaschens vänner*, som visade sig vara en speciell förening, väl värd att presentera lite närmare. Sylvia Hermansson, som ansvarar för vårt Black Panther-projekt har intervjuat deras ständige ordförande Jocke Nyrén.

Ny talare utses varje år inom föreningen. Blogg och Facebook blev viktiga informationslänkar. Medlemsavgiften var 250 kronor per år och snart väcktes intresset att göra något mera för pengarna än att festa. De började stödja Radiohjälpens Musikhjälp – önskade låtar till sin fest och skänkte pengar.

I fjol togs beslut om fadderbarn. De ville utveckla föreningen med mer seriösa engagemang. Nu hade det blivit 13 män varav 5 är föräldrar. Alla medlemmar tyckte fadderbarn var en kanonidé enligt Jocke. Att det blev satsning på Mini Blacks fadderbarnsverksamhet beror på att Jocke och hans fru och 6 åriga son är grannar till artikelförfattaren i samma hyreshus i Karlstad.

Det som lockade extra var att alla pengar i Amigos de Cabo Verdes fadderbarnsverksamhet oavkortat går till verksamheten utan avdrag för omkostnader. Och förstås att Jocke har förtroende för mitt engagemang i Mini Black.

De väntar nu på återkoppling med foto av fadderbarnet liksom på daghemmet och brev med beskrivningar av livet på Kap Verde. Gärna med lite extra information inför årets träff med Amigos de Bigode de Natal i Torsby 17/12. Då blir mat och dans till kapverdiansk musik för de skäggprydda männen, deras fruar och flickvänner samt barnen. Får se om taklampan håller för heta rytmer med coladeira och funaná?

För 5 år sedan bildades Julmustaschens vänner när Jocke Nyrén och hans två bröder firade jul tillsammans hos mamma Yvonne i skogarna runt Torsby i norra Värmland.

Det startade med sillprovning, juldord och årsmöte. Jocke valdes till ordförande på livstid och kan inte avsättas. De betonar att de är en demokratisk förening och att alla måste vara med på besluten. Om de är mutbara eller ej vet vi inte.

Huvudsyftet var att ha kul tillsammans. Mat och dans tills taklampan ramlade ner. Första åren var det bara fest, humor och så förstås mustaschen som började odlas i mitten av oktober för att bedömas i storlek och kvalitet till julen då man hade årsmöte och gick igenom årets händelser med historiska återblickar.

Årsmöte i höstrusk

För första gången i föreningens historia hade vi årsmötet och festen på hösten. Vi höll till i Solna den här gången och kanske var vi något fler än förra året. Men även om vi inte var många på årsmötet, så var festen lyckad med flera nya ansikten.

Mycket var nytt, men musiken var densamma som de senaste åren. Carlos Amados band Mpnte Café spelade, Luisinho var DJ och det var fullt med folk på dansgolvet.

På årsmötet valdes en ny styrelse, vilket innebar att Arminda Bränngård lämnade styrelsen och ersattes av Ragnar Ottosson och Veri Betnér. Leontina efterträder Arminda som ordförande.

Vi har under året gjort en förlust på ca 8 000:- kr, främst på fjolårets fest och vi har samlat in och förmedlat ca 80 000:- till Black Panthers.

Vi diskuterade också andra projekt, som föreningen skulle kunna stödja ekonomiskt. Det fanns många angelägna förslag och styrelsen fick i uppdrag att hitta ett sätt att organisera detta. Vi funderar på att införa ett årligt projektstipendium till ett projekt som utses varje årsmöte och återkommer när tankarna klarnat.

Nya rön om växthusgaser

En internationell grupp forskare, ledd av professor John Plane vid University of Leeds, har upptäckt att två naturligt förekommande kemikalier i atmosfären – brom och jodoxid – angriper och förstör ozon.

Vid mätningar gjorda på Cape Verde Atmospheric Observatory kom forskarna fram till att dessa ämnen kan förstöra 50 procent mer ozon än vad man tidigare hade räknat med. I processen minskar samtidigt koncentrationen av metan.

Om resultaten stämmer och dessutom kan appliceras på alla världshaven kan det innebära att de klimatmodeller som används idag för att kalkylera halten av växthusgaser i atmosfären visar sig vara inadekvata.

Nature 2008.

Årets regn

Det alltid efterlängtade regnet kom till sist. Men i för stora mängder. Alla öar har haft skyfall under oktober – utom Sal som inte fått något regn alls. På Santo Antão föll regn under en hel vecka och orsakade ett dödsfall.

Samtal med Gugú

Dieselverkstaden den 17 mars 2011

Titeln "Tempo de Gongon"

"Det existerar flera *gongon*. Det handlar om en person som dör och som inte är bekväm med det, en plågad själ som finns på jorden och sårar personer och som lämnar dig utan vingar för att fortsätta".

Maria Augusta de Melo Nascimento (Gugú) är kapverdiska från Ponta do Sol på ön Santo Antão. Hon bor idag i Sverige sedan ett tiotal år. Som så många andra kapverdier har hon bott på många platser. En tid i Portugal, sedan har hon passerat genom Frankrike och Holland, innan hon kom till Sverige.

I sin bok "*Tempo de Gongon*" (publicerad i april 2010 av Editora & Jackie Lda), lyfter hon fram händelser i ett barns liv. Ett barn som idag är en kvinna och som försöker få svar på frågor, som ska fylla ett tomrum och som oroar och stör ett normalt liv. Varje kapitel är en berättelse, en händelse, ett frågetecken. Ett brev blev ställt till pappan, denna pappa som alltid var levande i barnets drömmar, men ändå frånvarande. Avsikten var enligt Gugú inte att skriva en bok utan ett sätt att berätta för sin far. Det var pappan som såg värdet i manuskripten och föreslog publicering.

Upptäckten

"Om vi ska hitta något gemensamt mellan dockan och de hundratals barn på Kap Verde, är det utan tvivel en okänd far!" (sid. 148)

Gugú bodde i det stora huset med farföräldrarna som hon kallade för "lilla mamma" och "lilla pappa". Hon visste inte att det älskvärda hembiträdet var den riktiga mamman och att pappan, var son till farföräldrarna. Hon fick veta det då hon var 8-9 år.

Hon hade aldrig tänkt på de här frågorna eftersom hon inte hade någon referens. Hon hade inte upplevt en familj, hon visste inte vem mamma och pappa var. "Många barn kallar sina mor- och farföräldrar för "lilla mamma" och "lilla pappa".

Hon började ställa frågor när hon började skolan i Portugal 1961. Första skoldagen när lärarinnan hade upprop, konstaterade hon att Gugú hade tre förnamn, men inget efternamn. Hon skämdes och utan att förstå, sprang hon ut från skolan. Det var då farfadern bestämde sig för att ge henne familjenamnet.

Att leva i olika hem

När farföräldrarna reste till Portugal, överlämnades Gugú i släktingars vård på ön São Vicente. Hon bodde i flera familjer på olika platser i Mindelo. Under denna tid kände hon sig övergiven. Barnet i henne förstod inte varför farföräldrarna lämnade henne och inte varför personer behandlade henne illa. Mamman försökte aldrig ta reda på var Gugú var och hur hon hade det. Pappan hörde inte heller av sig, trots att han var i S.Vicente visade han sig inte. Ett barn förlorat i sin värld, i sökande av kärlek och i försök att förstå de vuxnas handlingar.

Kärleken

Gugú gifte sig ung, vid 17 års ålder. Det var ett äktenskap arrangerat av farmor och Ruis mamma. Hon var fascinerad av Ruis kunskap och engagemang men det var inte den stora kärleken.

Hon levde med saknad av och längtan efter ömhet, men samtidigt avskärmad. Hon kände sig orolig när människor närmade sig henne. Det var en enorm konflikt. "Jag hade en känsla av att människor tyckte om mig, även när jag drog mig undan från dem. Det var mitt försvar. Människor hade svårt att förstå mig. Jag vill dra mig undan och vara tillsammans med mina broderier".

I ett stycke i boken skriver hon "Låt oss önska att varje barn på Kap Verde får uppleva, en fast hand som man bara finner hos en far, en kärleksfull ömhet i en mors ögon och det lugn som uppstår av föräldrarnas kärlek. Så när hon möter andra kärlekar behöver hon inte ligga vaken hela natten i tvivel om att vara älskad, utan ligga vaken för att hon är så lycklig". (sid. 162)

Enligt Gugú, är detta som är svårt idag. Hon lever ett isolerat liv vid 61 års ålder. Det har varit tyst för länge. Hon lämnade sitt arbete av hälsoskäl, själv terapeut övergick hon till att bli behandlad.

Hur påverkade det din roll som mamma

Det var jobbigt att bli förälder. Det är det svåraste man kan vara. Hon är mamma till fyra barn och önskar att det gick att skilja på rollen som mamma och kvinna. Ibland skulle hon inte vilja vara förälder. Det innebär ett stort ansvar. "Jag vill inte ha rollen som mamma".

Barnet på bokens framsida är det första barnet "solens son", som låg i hennes mage när hon flydde till Frankrike. Det föddes för tidigt. Idag är han 42 år och bor i södra Sverige." Fotografiet har sin egen historia, samma kväll blev han inlagd på sjukhus med hjärnhinneinflammation".

Situationen som mötte dem i Paris 1968 var inte den bästa. Vänner var uppgivna eftersom de saknade arbete och Rui kom dit med en gravid Gugú. De levde i slummen utan pengar till mat.

Relationen just nu till din mamma

Det är en kvinna som lidit mycket. Jag tycker om henne, men jag vet inte hur man känner för en mamma. Jag vet genom mina egna döttrar hur kärleken visar sig, det har inget att göra med en mor – dotterrelation. Jag ringer till henne ständigt och frågar efter saker jag inte känner till så bra.

"Jag vill veta om det är "mina *gongon*" eller om det är verkligt. Till exempel varför min mamma aldrig frågade efter mig i São Vicente".

Men varken min mamma eller pappa öppnar sig. Min pappa är en stor författare "med massor med barn (totalt 14) och för honom är kvinnan fiolen, musiken och poesin".

Känslan av att ha skrivit boken

Psykiskt mädde jag mycket dåligt. Det var vid lanseringen av boken i Ponta do Sol som jag förstod att jag hade åstadkommit något av värde.

"Jag skrev vad jag minns, som man berättar en historia. Jag lever fortfarande med samma frågor. Ibland hittar jag på svaren för att komma framåt".

"Det viktiga nu är att sprida boken och gå vidare". Jag vill t.ex. skriva om Pulim och min andra bror i Norge. Jag vill levandegöra männen socialt, dessa mystiska män - erövrarna. Jag vill ta upp ämnen som incest.

Bokens plats i det kapverdiska samhället

"Det gör mig ont att se barnen i vårt samhälle. Jag skulle önska att männen slutade be om barn som ett bevis på kärlek, ett barn är inte en ring eller en sidennäsduk. Det behövs mer sexualundervisning, mor- och farföräldrars roll måste diskuteras och förändras".

Jag önskar att boken skulle diskuteras mellan ungdomar framför allt frågorna om sexualitet, prostitution – det skulle medvetandegöra både kvinnor och män – det behövs en revolution.

*Text av Alicia Borges Månsson
Översättning av Gunilla Borgenvall*

Ny president vald

Jorge Carlos Fonseca valdes i augusti till Kap Verdes fjärde president efter Pedro Pires, som avgått efter sina två tillåtna perioder. Valet fick genomföras i två valomgångar eftersom ingen av de fyra kandidaterna fick egen majoritet i den första. *Fonseca*, som stöds av oppositionspartiet MpD, fick nära 55% av rösterna och vann på alla öar utom Fogo. Hans motkandidat i andra valomgången var *Manuel Inocêncio Sousa* från regeringspartiet PAICV.

Att presidenten stöds av ett parti som är i opposition i parlamentet anses naturligtvis kunna medföra problem, men ses också som ett tecken på den politiska mognaden i Kap Verde.

Liksom i vårens parlamentsval har nu även kapverdier i Sverige och andra länder utanför hemlandet fått möjlighet att rösta. Det är fler kapverdier som är bosatta utomlands än i Kap Verde.

Förste presidenten ur tiden

Aristides Pereira, 17 november 1923 – 22 september 2011, var Kap Verdes president mellan 1975 och 1991.

Den forne gerillakrigaren Pereira tillträdde 1975 som Kap Verdes första president då landet fick sin självständighet från Portugal. Han besegrades i presidentvalet 1991 av António Mascarenhas Monteiro. Valet som Pereira förlorade var det första demokratiska presidentvalet i Kap Verdes historia.

Röda Korset hjälper de gamla på Brava

Röda Korset på Brava arbetar med de äldre på ön genom att garantera dem måltider, hälsa och förströelse. Antalet äldre på Brava har ökat.

Arbetet med de äldre begränsas, enligt Elise Oliveira, av att föreningen inte har finansiering för att göra så mycket.

De pengar som kommer från Röda Korset på ön Santiago används för måltider och en del akuta situationer. Behov finns att ibland evakuera de gamla för behandling. På Brava finns inte all medicinsk utrustning som de behöver.

Just nu arbetar Röda Korset med 32 äldre. Sjutton personer kommer till dagcentret varje dag. Fjorton personer får måltider hemma, eftersom de pga sjukdom inte kan lämna hemmet.

Elise Oliveira berättar att en del gamla bor ensamma och att andra har familj. Alla tar dock inte väl hand om sina anhöriga och därför föredrar de att tillbringa dagen på Röda Korset. Där kan de umgås med andra i samma ålder, spela spel och delta i aktiviteter. Några kan arbeta i dagcentrets trädgård eller med hantverk för att fördriva tiden.

Det finns också de som arbetar för att tjäna pengar, eftersom som de fortfarande orkar arbeta. De kommer till centret bara för måltiderna. Många äldre på Brava lever isolerade.

Elisa Andrade och Roberto Lopes är två sjuka syskon som besöker centret. Elisa säger att hon kommer till Röda Korset för nöjes skull och för att inte behöva vara ensam hemma, när barn och barnbarn inte finns där.

Roberto har inga barn på Kap Verde. Han lämnade Brava mycket ung och känner inte någon, när han nu återvänt från São Tomé (många kapverdier tvingades på kolonialtiden till kontraktarbete på plantager där – min anm.).

Hans syskonbarn har diskriminerat honom. Därför önskar han "att Gud ska belöna Röda Korset" som erbjuder honom tre måltider om dagen och ett ställe där han kan umgås med andra.

Juvino Delgado är en annan besökare på Röda Korset som besöker centret därför att han bor ensam och inte har någon som kan erbjuda honom mat och rena kläder. Hans barn bryr sig inte om honom och hjälper honom inte med något. Han säger att hans familj är de som arbetar på och besöker Röda Korscentret.

*Brava News 2011-07-02
Ragnar Ottosson*

Öar förlorade i havet

*Vrakspillror efter vilka kontinenter,
efter vilka katastrofer i naturen,
efter vilka skalv,
efter vilka gåtfulla skeenden?*

*Öar förlorade i havet,
bortglömda i utkanten av världen
- vågorna vagnar dem
marterar dem
sluter dem i sin famn...*

Jorge Barbosa

Hösten är definitivt här och vad passar bättre än att krypa ner i soffan med en god bok. Här är några tips på författare som skrivit böcker som anknyter till Kap Verde och som kan läsas på svenska.

Jorge Barbosa (1902 - 1971), Kapverdisk poet som debuterade med "Arquipélago" 1935. Var med och grundade tidskriften *Claridade* på 1930-talet. Det blev den moderna kapverdiska litteraturens födelse.

Ove Allansson är arbetarförfattaren som skriver reseberättelser och om sjöfart. Debuterade 1967. Skrivit ett 30 tal böcker, varav han har ägnat Kap Verde några kapitel i "Den sorgsne trubaduren från Fogo" (1992) och "Horizontdragning" (2003).

Germano Almeida är en av de främsta nutida kapverdiska författarna. Han har gett ut ett tiotal böcker,

bland annat "Herr Napumoceno da Silva Araújo's testament" (1989) som har filmatiserats och översatts till flera språk samt "Familjen Traço" (2001). De har översatts till svenska av Irene Anderberg (Bokförlaget Tranan). Han blandar samhällskritik med humor och fantastiska berättelser från sin barndomsmiljö och sitt arbete som advokat.

Håkan Lindberg skrev boken "De bortglömda öarna" 1955. En 3 månader lång forskningsresa till Kap Verde, gav inspiration att berätta om de öar och de människor han mötte, medan han samlade in insekter och skalbaggar. Hans syfte var att "väcka intresse för några av vetenskapen försummade och av mänskligheten bortglömda öar". Det är en mycket läsvärd bok.

Tord Wallström är journalist och författare. Skrev boken "Atlantens öar" (Bra Böcker 1995). Om Kap Verde skriver han "där såg jag några av Atlantens vackraste landskap och där mötte jag några av Atlantens härligaste människor".

Gunilla Borgenvall

*Regnvatten på
Avenida 12 de Setembro i Mindelo*

Sopa de abóbora

Pumpasoppa

Vänskapsföreningen

Amigos de Cabo Verde

amigosdecaboverde@hotmail.com
www.caboverde.se

Ordförande:

Leontina Barreto, tel 08-08-835273

Redaktörer:

Claes-Göran Ahrén, tel 0243-25 11 20
Gunilla Borgenvall

Övrig styrelse:

Thomas Fahlman , sekr.
Claes-Göran Ahrén, kassör
Sylvia Hermansson, projekt
Alicia Borges-Månsson
Miguel Pinto
Ragnar Ottosson
Veri Betnér
Wiveca Roos Arbéus
Jonathan Howard

Medlemsavgift:

150:- kr, familj 200:-

Plusgiro:

92 12 38-2

1 1/2 kg pumpa (butternutsquash)

1 gul lök

2 vitlöksklyftor

Muskotnöt

2 msk olja

4 hönsbuljongtärningar

(1 dl vispgrädd eller mjölk)

1 1/2 tsk salt

2 krm vitpeppar

Skala och kärna ur pumpan och skär den i 2 cm stora bitar. Skär lök och vitlök i mindre bitar.

Fräs allt i olja i en stor kastrull ca 10 minuter. Tillsätt vatten och buljongtärningar. Låt småkoka under lock tills pumpan är mjuk. Mixa soppan slät. Tillsätt ev. grädd eller mjölk.

Smaka av med salt, vitpeppar och riven muskot. En klick med mosad getost blandad med färskost är gott i. Använd färsk koriander eller persilja till garnering.

Servera med ett gott bröd och gärna öl till.

Lycka till!

Gunilla Borgenvall